Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

№ 8

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘ jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘ rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Google Scholar

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 532 sahifa.
E’lon qilishga 2024-yil 7-avgustda ruxsat etildi.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Karimov Norboy G‘aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay’ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O‘zR Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O‘zR Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vaziri o‘rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O‘zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich, i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., Navoiy davlat pedagogika instituti rektori
Siddiqova Sadoqat G‘afforovna, p.f.f.d., (PhD), Buxoro muhandislik-texnologiya instituti rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU Hududiy ta’lim muassasalari va markazlar bo‘yicha prorektor v.b.
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TDIUprofessori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro “Nordik” universiteti rektori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d., TSUE professori
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo‘ja o‘g‘li, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Utayev Uktam Choriyevich, O‘zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig‘i o‘rinbosari
Ochilov Farxod, O‘zR Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig‘i
Eshtayev Alisher Abdug‘aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Musayeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Cham Tat Huei, (PhD) USCI universiteti professori, Malayziya
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d.,(PhD) “El-yurt umidi” jamg‘armasi ijrochi direktori o‘rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, t.f.f.d.(,PhD) TAQU katta o‘qituvchisi
Djudi Smetana, p.f.n., Pitsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Krissi Lyuis, p.f.n., Pitsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Ali Konak (Али Кўнак), i.f.d., prof., Karabuk universiteti dosenti, Turkiya
Glazova Marina Viktorovna, i.f.n., “LUKOIL-Energoservis” Kompaniyasi iqtisodchisi, Moskva.
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., (PhD) TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o‘g‘li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Oqil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjaevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Rae Kwon Chung, honorary professor of TSUE, Nobel laureate, South Korea,

Osman Mesten, member of the Turkish Parliament, head of the Turkey-Uzbekistan Friendship Society

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, DSc, Prof., Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Buzrukkhanov Sarvarkhan Munavvarkhanovich, DSc, Deputy Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, DSc, Prof., Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Sayfullo Normatovich CSc, Prof., Rector of Academy of Labor and Social Relations

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, DSc, Prof., TSUE Vice-Rector for Scientific Affairs and Innovation

Kalonov Mukhiddin Bakhritdinovich, DSc, Prof., Rector of the Navoi State Pedagogical Institute

Siddikova Sadokat Ghaforovna, PhD, Rector of the Bukhara Institute of Engineering and Technology

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, DSc, Prof., acting Vice-rector for regional educational institutions and centers of TSUE

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, DSc, Prof., of TSUE

Samadov Askarjon Nishonovich, CSc, Prof., of TSUE

Slizovsky Dimitriy Yegorovich, DSc, Prof., of the People's Friendship University of Russia

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, DSc, Prof., Rector of International "Nordic" University

Akhmedov Ikrom Akramovich, DSc, Prof., of TSUE

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja ugli, DSc, Prof., of TSUE

Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of the DGPO of the Republic of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of the DCECGPO of the Republic of Uzbekistan

Eshtayev Alisher Abduganievich, DSc, Prof., of TSUE

Shoira Azimovna Musaeva, professor of SamDu IS Institute

Cham Tat Huei, PhD, professor at USCI University, Malaysia

Akhmedov Javokhir Jamolovich, PhD, deputy of executive director of the "El-yurt umidi" fund

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, PhD, Senior Lecturer at Tashkent University of Architecture and Construction

Judy Smetana CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Chrissy Lewis CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Ali Konak DSc, Prof., Associate Professor of Karabuk University, Turkey

Glazova Marina Viktorovna, CSc, economist at LUKOIL-Energoservis Company, Moscow.

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, associate professor of TSUE

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, doctoral student at Ankara University, Turkey

Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, independent researcher of TSUE

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg‘ona davlat universiteti dotsenti
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
G‘afurov Doniyor Orifovich, p.f.f.d., (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o‘qituvchisi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

Benchmarking asosida oliy ta'lim muassasalarining raqobatbardoshlik xususiyatini oshirish ...16
Qo'ng'irotboy Avezimbetovich Sharipov, Zaynutdinova Umida Djalolovna

Mehnat resurslarini samarali boshqarish orqali ish bilan bandlikni ta'minlash ...20
Shakarov Zafar Gafforovich

Трансформация человеческого капитала в условиях цифровизации и внедрения искусственного интеллекта в банковскую экосистему ...24
С.С. Исмаилов

"Kreativ iqtisodiyot" va "kreativ industriya": mohiyati, nazariy jihatlarining tahlili ...32
Dusmuxamedov Oybek Suratbekovich

Muammoli kreditlar va ularni bartaraf etish yo'llari ...37
Tojiyev Sardor Dilmurod o'g'li

Don mahsulotlari tarmog'ida mavjud kamchiliklar va ularning yechimlari ...41
Sh.B. Donayev

Eksportni rivojlantirish iqtisodiy o'sishning asosiy omillaridan biridir ...45
Xursandov Komiljon Maxmatkulovich

Yirik soliq to'lovchilar bo'yicha soliq ma'muriyatchiligini tashkil etish ...49
Idirisov Alisher Otajonovich

Institutsional investorlar faoliyatini tashkil etishning konseptual jihatlari ...53
Sultanov Maxmud Axmedovich

Poverty in developing countries: new problems and solutions ...57
Amirdjanova Sitora Sunnat kizi

Факторы, влияющие на успешное функционирование скандинавской модели развития экономики ...61
Вохидова Мехри Хасановна

Анализ зарубежного опыта методологии оценки финансового потенциала развитых стран ...69
Буранова Лола Вахобовна

Mamlakatimizda islom moliyaviy xizmatlarini joriy etishning zarurligi ...78
Babamatov Tolib Xakimovich

Davlat-xususiy sheriklik loyihalarining tashkiliy-huquqiy mexanizmlari ...83
S.A.Karabayev

O'zbekiston tijorat banklarida valyuta operatsiyalarini amalga oshirish yo'llari ...90
Yusupov Aziz Shuxratovich

Sanoatda raqamli transformatsiyaning shakllanishi va rivojlanishi ...95
Gulbayeva Feruza Islamovna

Oliy ta'lim muassasalarining mamlakat iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri ...102
Sherov Alisher Bakberganovich

Maxsus kiyimlar tikishda foydalaniladigan gazlamalar tahlili ...107
Sayidova Maftuna Hamroqul qizi

O'zbekistonda elektron bank xizmatlarini o'zgartirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish ...111
Umarova Malika Baxtiyarovna

Оценка влияния налоговой системы на финансовое состояние организаций ...116
Умида Юлдашева

Теоретическое обоснование интернет-маркетинга в социальных сетях ...120
Арипходжаев Саидамир Фузулиддинович

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Sport tashkilotining marketing strategiyasini ishlab chiqish 127
Ismoilov Sherzod Dilshodovich

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishda klaster tizimini joriy qilish jarayonlari 132
Ziyadullayev G'ayrat Umidulla o'g'li

Hududlar soliq salohiyatini oshirishda soliq risklarini boshqarishning zamonaviy tendensiyalari 138
Sharipov Narzullo G'ulomovich

O'zbekistonning xalqaro bozordagi faoliyatini kengaytirishda marketing strategiyalaridan foydalanish samaradorligi 144
Shadieva Madina Djaloliddin qizi

Xususiy tadbirkorlik va kichik biznes subyektlarining rivojlanish tendensiyalari 148
Jumanazarova Z.K.

Xalqaro savdoning O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'siri 154
Rashidov Bekzod Ulug'bek o'g'li, Isayev Laziz Baxtiyorovich

Oliygohlarni optimallashtirishda sinergiya samarasiga erishish yo'llari 158
Adizov Sanjar Rashidovich

Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida bank tizimining barqarorligini ta'minlash asosida aholi kambag'allik darajasini qisqartirish 165
Xoliyorov Murod Qahramon o'g'li, Xoliyorova Shoxista Qahramon qizi

Концептуальная основа маркетинга в социальных сетях в туризме 174
Касимова Зилола Гуламиддиновна

O'zbekistonda don mahsulotlari klasterlarida ishlab chiqarish va xo'jalik faoliyatini rivojlantrish 182
Alimov G'ayratjon Abduraxmon o'g'li

Актуальные проблемы и пути решения приватизации государственного имущества в узбекистане 186
Шахзод Сайдуллаев

Ttijorat bank daromadlaridagi risklarni baholash va boshqarishni takomillashtirish 192
Ahmedov Komron Muhammadaliyevich

Sanoat korxonalarini iqtisodiy salohiyatini oshirishga ta'sir etuvchi omillar tahlili 196
Quyjanov Xurshid Abdullayevich

Tashkilotning moliyaviy natijalarini hisobga olishda auditni takomillashtirish masalalari 200
Bakayev Xurshid Maxmudovich

Yirik soliq to'lovchilar bo'yicha hududlararo davlat soliq inspeksiyasi o'rni va ahamiyati 206
Normurzayev Umid Xolmurzayevich

Анализ международного опыта в сфере тепличного овощеводства 214
Нурутдинова Зухра Алишеровна

Hududda turizm xizmatlarini rivojlantirishda xorijiy mamlakatlar tajribalarining mohiyati 220
Madaminova Sanobar Askarovna

Hududning iqtisodiy o'sishini "yashil" iqtisodiyot asosida shakllantirishning nazariy asoslari 226
Shomirzayev Abdug'affor Abdujabbor o'g'li

Davlat tibbiy sug'urta jamg'armasi faoliyati tahlili 230
Umurzakova Mo'tabarxon Nodir qizi

Qurilish materiallarini ishlab chiqarish korxonalarning boshqarish tizimini takomillashtirish 234
Uzakova Umida Ruziyevna

O'zbekisonda turistik majmualarni boshqarishning zamonaviy konsepsiyalari va yondashuvlarining metodologik jihatlari 241
Xomidov Qaxxorali Qurbonali o'g'li

Aktiv va reaktiv quvvatlari tushunchasi va ularni soliqqa tortishdagi mavjud muammolar 247
Boykabilov Bahodir Mustafayevich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Kichik sanoat zonalari korxona va mahsulotlar raqobatbardoshligini baholashga uslubiy yondashuv 251
Ozoda Batirovna Sakiyeva

Investitsion jozibadorlikni baholashning uslubiy jihatlari 255
N.N.Zikrillayev

Hududlarda turizm tarmoqlari infratuzilmasi va uni rivojlantirishni boshqarishning metodologik jihatlari 263
Saidova Dilfuza Abdufattohovna

The connection of legal protection of geographical indications and state's economic growth 268
Almosova Shahnoza Sobirovna

Kichik biznesning integratsiyalashuv mexanizmlarini shakllantirish 273
Israilov Rustam Ibragimovich

Aksiyadorlik jamiyatlarida biznes jarayonlarni samarali boshqarishning nazariy asoslari va o'ziga xos xususiyatlari 277
D.D. Suvanova

Оптимизация маркетинговой деятельности вузов узбекистана для привлечения абитуриентов 283
Шамшиева Наргизахон Носирхужа кизи

Davlat budjetidan aholini uy-joy bilan ta'minlashning o'ziga xos xususiyatlari 290
Xannarov Komiljon Karimovich

Tijorat banklarida transformatsiyalashuv jarayonlarining tahlili 296
Yoqubov Murodjon Valibekovich

Роль инновационных инфраструктур в обеспечении конкурентоспособности промышленных предприятий 302
Каримов Хожакбар Махамаджон угли

O'zbekiston qishloq xo'jaligida Osiyocha ishlab chiqarish usuliga asos solinishi 306
Abdulla Abduqodirov

Kichik biznes korxonalari ishlab chiqarishida innovatsion jarayonlarni tadqiq qilish yo'llari 312
Nasrullayev Feruz Furqatovich

Ijtimoiy-iqtisodiy adolat – barqaror rivojlanish kafolati 318
Alimov Nasimjon Hoshimovich

"Istiqlol" memhonxonasi reklama faoliyati tahlili 322
Musayeva Shoira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilhomovna

To'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda asosiy belgilovchi omillar 328
Xaydarov Xurshidbek Latipjonovich

Enhancing Industrial Efficiency through Integrative Sustainability Approaches 334
Kholmukhamedova Feruza

Современные способы получения нефтяных битумов 338
Юлдашев Норбек Худайназарович, Махмудов Мухтор Жамолович, Комолов Руслан Илхомбекович

O'zbekistonda agrobiznes orqali hududlarni rivojlantirish masalalari 342
Islomov Jamshed Davronovich

Зарубежный опыт трансформации железнодорожной транспортной системы 347
Саримсакова Малохат Хикматуллаевна

Sog'liqni saqlash sohasida davlat xususiy sherikligini tashkil etishning mintaqaviy xususiyatlari 351
Qurbanov Jumanazar Omonovich

Savdo korxonalarida buxgalteriya hisobini tashkil etish hamda hisob siyosatini shakllantirish 354
Uzakov Utkir Abdusattarovich

Sanoatda raqamli transformatsiyaning shakllanishi va rivojlanishi 357
Gulbayeva Feruza Islamovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Ta’lim muassasalarida namunaviy shtat, jadvallarni tuzish tartiblarini takomillashtirish 364
Ortiqov Xamroqul Abdumajidovich, Boliyev Bahromjon Rustam o‘g‘li

Mamlakatimizda turizm sohasini istiqbolda rivojlantirishga ta’sir etuvchi ekzogen omillar tahlili 369
Yuldasheva Dilnoza Ulug‘bekovna

O‘zbekiston Respublikasi tijorat banklarining masofaviy va boshqa xizmatlar bozorida raqobatni rivojlantirish masalalari 378
Ortiqov Oybek Abdullayevich

Transport infratuzilmasining xususiyatlari 390
Shodmonbekova Nodira Kamoljon qizi

Asosiy vositalarni xalqaro standartlar asosida hisobga olish tartibi 394
Shermamatov Sirojiddin Xaydarovich

Logistika jarayonlarida raqamli yechimlar 399
Yarashova Vasila Kamalovna, Allabergenov Sherzod Maksudbayevich

To‘g‘ridan to‘g‘ri sug‘urta qilish operatsiyalari bo‘yicha daromadlarning hisobini takomillashtirish 403
Abdusaidov S.J.

Venchur kapitali: kelib chiqish tarixi va ilg‘or horijiy tajribalar 409
Do‘stov Firuz Ilxomovich

Анализ статистического исследования рынка паломнического туризма в республике узбекистан 414
Мустаева Шохида Саъдуллаевна

Структурно-функциональный анализ гастрономического туризма в республике узбекистан 420
Салиева Екатерина Сергеевна

Вопросы привлечения внешнего финансирования металлургических предприятий в узбекистане 427
Татьяна Будей

Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalardan foydalanishning afzalliklari 431
Khusanov Nodirbek Djumanazarovich

Innovatsion g‘oyalar va yangi ilmiy ishlanmalar asosida innovatsion mahsulotlar yaratishning boshqaruv tizimi samaradorligini oshirish yo‘llari 437
Daliyev Xusan Xojakbarovich

Macroeconomic factors in the development of the banking performance 442
Mamadiyorova Madina Nuriddin kizi, Dr.Susanti Kurniawati, X.S.Umarov

Mamlakatimizda oziq-ovqat sanoatini rivojlanish holati va uning dolzarbligi 449
Turg‘unov Muxriddin Mo‘ydinjon o‘g‘li

Ecological sustainability and trade: economic and environmental implications of uzbekistan’s accession to the WTO 453
Mironshokh Sattarov, Denny Andriana, Sirojiddin Yangiboyev

Hududiy turizm rivojlanishining iqtisodiy samaradorligini oshirishni o‘ziga xos tendensiyalari 458
Dustmurodov Orifjon Ismatilloyevich

Jismoniy shaxslar daromadlarini soliqqa tortishning ilmiy – nazariy asoslari 468
Davletov Po‘lat Torabayevich

Ekoshahar tashkil etishda “yashil” belbog‘ hamda “yashil” makonning o‘rni 476
Karimova Muqaddas Zabixullayevna

Необходимость изучения механизма управления социально-трудовыми отношениями при переходе республики узбекистан на “зеленую” экономику 479
Раматов Зафарбек Жуманиязович

Klasterlarning rivojlanish tarixi, ularning o'ziga xos xususiyatlari va raqobatbardoshlikdagi o'rni 482
Sherkulov Shohruh Erkin o'g'li

Soliqlarni raqamlashtirish: QQS ning muammo va istiqbollari 486
Abdulxayeva Shahnoza Muxammadiyevna

Dehqon va tomorqa xo'jaliklarida sug'oriladigan yerlarning unumdorligini oshirish yo'llari 492
Xo'jageldiev Chorshanbi Pardayevich

Topical issues of analytical support for financial resources management of business entities in modern conditions 498
Jiyanova Nargiza Esanboyevna

Исследование цифровой валюты центрального банка как новой формы денег 506
Якубова Шамшинур Шухратовна

Структуризация прибыли предприятия, факторы формирования и выявление резервов её повышения 513
Гафурова Азизахон Фатиховна

Xorijiy mamlakatlarda oilaviy migratsiya masalalari 517
Kadirova Zulayho Abduhalimovna, Gaziyeva Sulxiya Saidmashrafovna

Ta'limda innovatsion tadbirkorlikning tarixiy rivojlanishini asosiy bosqichlari 522
Madaminova Xusnidaxon Shuxratovna

Integratsiya jarayonida bog'dorchilikda klasterlarni barpo qilishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlar va tarkibiy o'zgarishlarga ta'siri 526
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich

INTEGRATSIYA JARAYONIDA BOG'DORCHILIKDA KLASTERLARNI BARPO QILISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLAR VA TARKIBIY O'ZGARISHLARGA TA'SIRI

Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
Samarqand filiali tayanch doktoranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada mamlakatimiz hududlarda qishloq xo'jaligining bog'dorchilik sohasida klasterlarini joriy etish va rivojlantirish va uning tashkiliy- iqtisodiy mexanizlarini amaliyotga qo'llash haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: innovatsion, raqobatbardosh tovarlar, ishlab chiqarish, klaster, eksport, mahsulot, oziq-ovqat, samaradorlik, barqaror agrosanoat.

Abstract: This article is about the introduction and development of clusters of agriculture in the field of horticulture in the regions of our country, and the practical application of its organizational and economic mechanisms.

Key words: Innovative, competitive goods, production, cluster, export, product, food, efficiency, sustainable agro-industry.

Аннотация: В данной статье речь идет о внедрении и развитии кластеров сельского хозяйства в сфере садоводства в регионах нашей страны, а также о практическом применении его организационно-экономических механизмов.

Ключевые слова: Инновационный, конкурентоспособный товар, производство, кластер, экспорт, продукт, продовольствие, эффективность, устойчивое агропромышленное производство.

KIRISH

Agrosanoat va oziq-ovqat sanoatini rivojlantirish hududda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashning zaruriy shartlaridandir. Bog'dorchilik sohalarini rivojlantirish orqali mamlakatda, birinchidan, jahon bozoriga mamlakatimizning mazali mahsulotlarini olib chiqish imkoniyatlari yaratiladi, ikkinchidan, mamlakat ichida vitaminlarga boy mahsulotlar bilan aholi iste'molini qondirishga erishiladi.

Bog'dorchilik tarmog'ida klasterlar tizimini tashkil etish jarayoni murakkab bosqichlardan iborat bo'ladi. Bog'dorchilikda klasterlarni barpo qilish bu jarayonning samaradorligini oshirish va mahsulotlarning raqobatbardoshligini ta'minlash uchun muhim hisoblanadi. Klasterlashtirish siyosati mamlakat mintaqalarida qishloq xo'jaligining yangi tuzilmalari tashkil topishi orqali mahalliy ishlab chiqaruvchilarning raqobatbardoshligini yanada oshiradi va yangi innovatsion yondashuvlar ta'sirida qishloq xo'jaligida yangi mahsulot turlarining paydo bo'lishiga olib keladi. Klasterlar tizimi – bu xomashyo yetishtirishdan boshlab, to qayta ishlangan tayyor mahsulotni iste'molchiga yetkazib berishgacha bo'lgan jarayonlarni qamrab olgan bir butun tizimdir.

Iqtiodiy adabiyotlarda *klaster* texnologik zanjir bilan bog'langan ixtisoslashgan yetkazib beruvchilar, asosiy ishlab chiqaruvchilar va iste'molchilar tarmoqlarining hududiy kontsentratsiyasi asosida shakllangan va tarmoq yondashuviga muqobil bo'lgan sanoat majmuasi sifatida ta'riflanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Klasterning mohiyati Alfred Marshallning "Iqtisodiyot prinsiplari" (1890 y.) nomli asaridagi "ixtisoslashgan tarmoq-sohalarning alohida hududlarda uyg'unlashishi" to'g'risidagi nazariy qarashlarida o'z aksini topgan"[4]

Amerikalik olim Maykl Porter tomonidan "klaster" atamasi iqtisodiy kategoriya sifatida kiritilgan. Uning fikricha, klaster ma'lum sohada faoliyat ko'rsatayotgan kompaniya va institutlarning geografik jihatdan tarmoqlararo birlashuvi hisoblanadi. M. Porter tomonidan klaster sifatida belgilangan dastlabki obyektlardan biri Italiya poyabzal ishlab chiqaruvchilarining kichik va o'rta korxonalari guruhi bo'lganligi bejiz emas. Shu nuqtayi

nazardan, klasterlar o‘z me’yorlari, o‘zaro ta’sir qilish qoidalari va o‘ziga xos submadaniyati bilan o‘rta asr hunarmandlari gildiyasiga o‘xshashini aytgan.[5]

Bundan tashqari, agroklasterning mohiyati olimlardan yana biri A.A. Nastin tomonidan atroflicha asoslangan. Jumladan, uning ta’rificha: “Agroklaster bir vaqtda va o‘zaro hamkorlikda ishlab chiqarish vazifalarini hal qilish va atrof-muhitni himoya qilishda birlashish maqsadida geografik jihatdan bir joyda joylashgan, o‘zaro bir-biriga bog‘liq va bir-birini to‘ldiruvchi, turli mulk egalari oilaviy korxona, fermerlarning kooperativ korxonalari, ijtimoiy va ilmiy tashkilotlar, ta’lim muassasalari va maslahat xizmatlaridan iborat bozor subyektlari tizimidir”.[6]

Yana bir rus olimi A.V. Glotko tomonidan berilgan ta’rifda “agrosanoat majmuidagi tadbirkorlik agroklasteri ushbu tizimda ma’lum darajada o‘zaro aloqa qilish madaniyatiga ega bo‘lgan bog‘liq ishtirokchilarning umumiy iqtisodiy manfaatlarini amalga oshiruvchi va texnologik zanjir tamoyili asosida tashkil etilgan hududiy jihatdan alohida innovatsion yo‘naltirilgan integratsiontuzilma” tarzida bayon etilgan.[7]

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Kuzatuvlarimiz asosida bog‘dorchilik tarmog‘ida klasterlarni barpo qilishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari va tarkibiy o‘zgarishlarga ta’siri bo‘yicha ilmiy xulosa va takliflar ishlab chiqilgan. Maqolani shakllantirish jarayonida kuzatish va tanlab olish, so‘rovnoma, ilmiy-nazariy, empirik kuzatuv usullardan foydalanilgan.

Klasterlash bir joyda bog‘dorchilik korxonalari va ularga bog‘liq xizmatlar, ilmiy-tadqiqot markazlari, ta’lim muassasalari va boshqa tegishli tashkilotlarni birlashtirish orqali integratsiyani yuzaga keltiradi. Integratsiya korxonalarga nimalar bera olishi borasida olib borilgan tadqiqotlar natijasida bir qator yechimlar olindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Integratsiya – bu bir nechta mustaqil tizim, komponent yoki jarayonlarni yagona yaxlit tizimga birlashtirish jarayonidir. Integratsiya ko‘plab sohalarda, jumladan, texnologiya, iqtisodiyot, ta’lim, sog‘liqni saqlash va boshqalarda qo‘llaniladi.

Bog‘dorchilikda integratsiyaning asosiy turlari quyidagilardan iborat bo‘lishi mumkin.

- Texnologik integratsiya. Bu turli bog‘dorchilikka oid texnologik tizimlar va dasturlarni bir-biriga moslashtirish va ular o‘rtasida ma’lumotlar almashish imkonini berishdir. Bungaa bog‘dorchilikda turli bog‘dorchilikda ishlov berish, sug‘orish, hosilni yig‘ishtirish, texnikalardan o‘zaro foydalanish kabilarni kiritish mumkin.

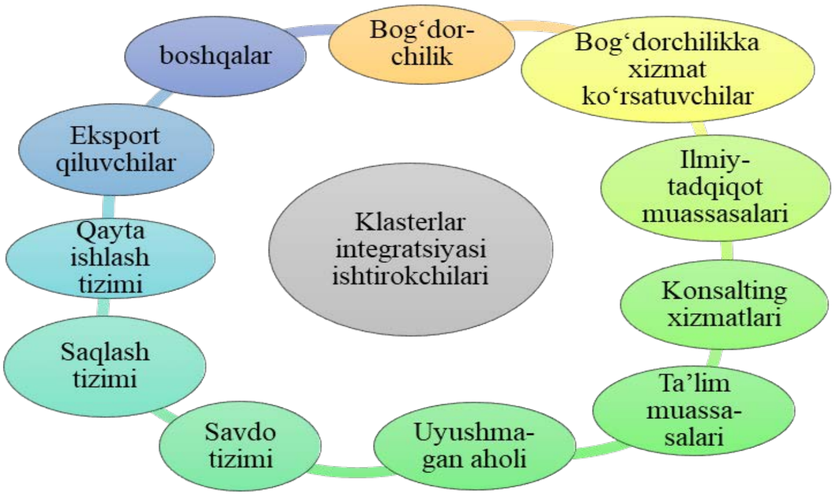

1-rasm. Bog‘dorchilikda klasterlashtirish integratsiyasi ishtirokchilari*

*Manba: Tadqiqotlar asosida muallif ishlanmasi

- Ijtimoiy integratsiya. Bu ijtimoiy guruhlar, qatlamlar yoki jamiyatlar o‘rtasida hamkorlik va birdamlikni ta’minlash jarayonidir. Bog‘dorchilikda bog‘bonlarning o‘zaro munosabatlari, turli bog‘dorchilikdan tashqari vaqtdagi ijtimoiy tadbirlarda qatnashishlari, o‘zaro tashkil etiladigan turli davralarini kiritib o‘tish mumkin.

- Iqtisodiy integratsiya. Bu turli xo‘jalik yurituvchi subyektlar yoki iqtisodiy zonalar o‘rtasida iqtisodiy hamkorlikni kuchaytirish va umumiy bozorlarni yaratishdir. Bog‘dorchilik xo‘jaliklarining o‘zaro kooperatsiyasi, xizmat ko‘rsatuvchi korxonalar bilan munosabatlari, sug‘orish tizimlaridan foydalanishga oid integratsiyasi va hokazolarni misol qilish mumkin.

- Tadqiqotlarga oid integratsiya. Bu bog‘dorchilikka oid turli tadqiqot muassasalari, konsalting korxonalari, ta’lim tizimlari yoki metodlarini birlashtirish va yagona ta’lim dasturini yaratishdir.

2-rasm. Bogʻdorchilikda klasterlarni barpo qilishning asosiy afzalliklari[1].

Bogʻdorchilik klasterlari – bu bogʻdorchilik sohasidagi turli tashkilotlar, fermerlar, tadbirkorlar va ilmiy muassasalar oʻrtasidagi hamkorlikni kuchaytirish orqali innovatsiyalarni targʻib qilish va samaradorlikni oshirishga qaratilgan regional yoki milliy tuzilmalardir. Bu klasterlar bogʻdorchilik mahsulotlarining raqobatbardoshligini oshirish, yangi bozorlarni topish, mahsulot sifatini yaxshilash va ishlab chiqarish hajmini oshirish imkoniyatlarini taqdim etadi.

Bogʻdorchilikda klasterlarni barpo qilishning asosiy afzalliklari quyidagilardan iborat (2-rasm):

- Resurslardan samarali foydalanish. Bogʻdorchilik klasterlari orqali resurslar bir joyda jamlanadi va ulardan samarali foydalanish imkoniyati oshadi.
- Innovatsiyalarni tez tarqatish. Bogʻdorchilikda ilmiy-tadqiqot va ta'lim muassasalari bilan hamkorlik qilish orqali yangi texnologiyalar va usullar tezda amaliyotga joriy etiladi.
- Bozor raqobatbardoshligini oshirish. Klaster a'zolari oʻrtasida hamkorlik va raqobat muhitining yaratilishi mahsulotlarning sifatini oshirishga yordam beradi.
- Mahsulot diversifikatsiyasi. Klaster ichida bogʻdorchilikning turli xil mahsulotlar ishlab chiqarish imkoniyati yaratiladi va bu bozor talabiga moslashuvchanlikni oshiradi.
- Ish oʻrinlari yaratish. Klasterlash orqali bogʻdorchilikda yangi ish oʻrinlari yaratiladi va mahalliy aholi bandligi oshadi.

3-rasm. Bogʻdorchilik klasterini tashkil etish bosqichlari*

*Manba: Tadqiqotlar asosida muallif ishlanmasi

Bogʻdorchilik klasterini tashkil etish uchun quyidagi bosqichlarni amalga oshirish kerak:

- klaster konsepsiyasini ishlab chiqish. Klaster tashkil etilishi nazarda tutilgan hududning agroiqlim sharoitlari, mavjud resurslar va bozor talabi tahlil qilinadi;
- xoʻjaliklar va korxonalarni birlashtirish. Bogʻdorchilik bilan shugʻullanuvchi korxonalar va xizmat koʻrsatuvchi tashkilotlar, ilmiy-tadqiqot markazlari bir joyga jamlanadi;
- bogʻdorchilik klasteri infratuzilmasini rivojlantirish. Klasterning infratuzilmasini, transport, saqlash va qayta ishlash tizimlarini rivojlantirish uchun zarur choralar koʻriladi;
- moliyaviy koʻmak va qoʻllab-quvvatlash. Davlat va xususiy sektor tomonidan bogʻdorchilik klasterini moliyalashtirish uchun mablagʻlar ajratiladi;
- marketing strategiyasini ishlab chiqish. Mahsulotlarning bozorga kirish va raqobatbardoshligini ta'minlash uchun marketing strategiyalari ishlab chiqiladi.

1 Manba: Tadqiqotlar asosida muallif ishlanmasi

Shuningdek, klasterlash jarayonida davlat tomonidan qonunchilik va me'yoriy-huquqiy hujjatlar ishlab chiqilishi, ilmiy-tadqiqot ishlarini rag'batlantirish va malakali kadrlar tayyorlashga e'tibor qaratilishi lozim.

Bog'dorchilik klasterlarini barpo qilishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari klasterning barqarorligi va muvaffaqiyatini ta'minlash uchun muhimdir. Bu mexanizmlar turli tashkilotlar, fermerlar va tadbirkorlar o'rtasida samarali hamkorlikni o'rnatishga, investitsiyalarni jalb qilishga va resurslardan oqilona foydalanishga yordam beradi. Quyida klasterlarni barpo qilishda qo'llaniladigan asosiy tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlar keltirilgan.

Yuqorida qayd etilgan va tahlil etilgan hozirgi holatdan va mavjud muammolardan kelib chiqib, tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirishning kengaytirilgan yo'nalishlari sxemasi keltirildi (4-rasm).

Bunda tashkiliy mexanizmlarga quyidagilarni kiritdik:

1. Klasterning muvaffaqiyatli ishlashi uchun uning aniq tashkiliy tuzilmasi bo'lishi kerak. Bu tuzilma quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- boshqaruv kengashi. Klasterning strategik qarorlarini qabul qilish uchun javobgar bo'lgan boshqaruv kengashi tuziladi. Bu kengash klaster ishtirokchilari orasidan saylanadi;

- ijroiya organi. Kundalik faoliyatni amalga oshiruvchi ijroiya organi tashkil etiladi. Bu organ klasterning strategik maqsadlarini amalga oshirish uchun javobgar bo'ladi;

- ishchi guruhlar. Maxsus loyihalar va dasturlarni amalga oshirish uchun ishchi guruhlar tuziladi. Bu guruhlar turli sohalar bo'yicha mutaxassislardan tashkil topadi.

2. Klaster tizimi hamkorlik va koordinatsiyadan iborat bo'ladi.

Klaster ishtirokchilari o'rtasida samarali hamkorlik va koordinatsiyani ta'minlash muhimdir. Bu quyidagilar orqali amalga oshiriladi:

- hamkorlikni ta'minlash uchun muntazam uchrashuvlar va seminarlar o'tkazilib boriladi. Ishtirokchilar o'rtasida muntazam ravishda uchrashuvlar va seminarlar o'tkazish orqali tajriba va bilim almashish ta'minlanadi.

- kooperatsiyada shaffoflikni ta'minlash uchun ma'lumot va resurslar almashish platformasi bo'lishi lozim. Klaster ishtirokchilari o'rtasida ma'lumot va resurslar almashish uchun platformalar tashkil etiladi.

- doimiy hamkorlik loyihalari amalga oshiriladi. Klaster ishtirokchilari o'rtasida birgalikda amalga oshiriladigan loyihalar va dasturlarni tashkil etish.

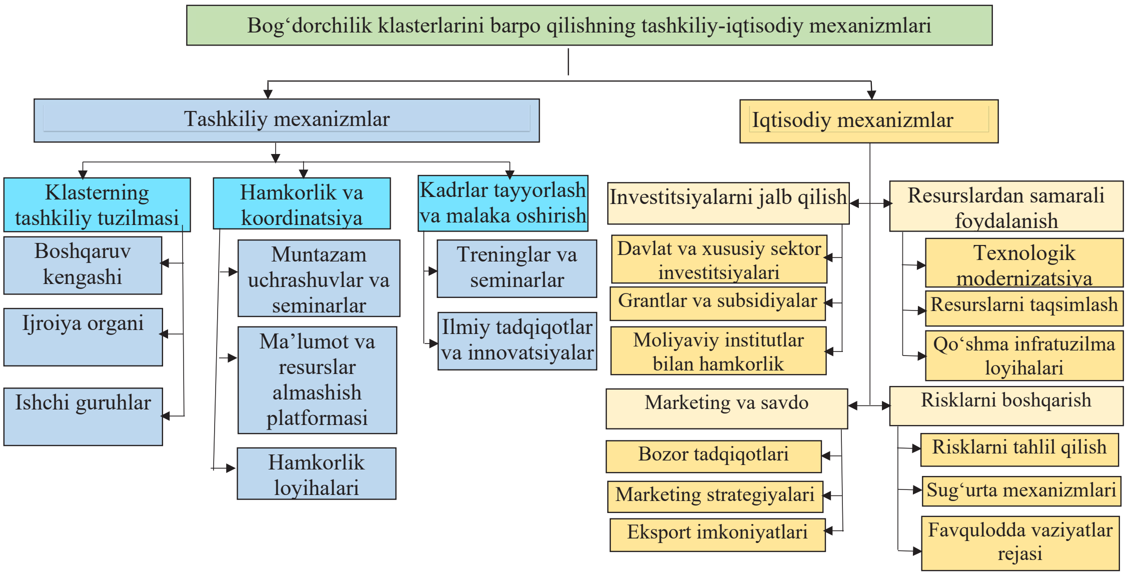

4-rasm. Bog'dorchilik klasterlarini barpo qilishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari[2]

3. Klaster tizimida kadrlar tayyorlash va malaka oshirish muhim jarayonlardan biri hisoblanadi. Klasterning muvaffaqiyati uchun ishtirokchilarning bilim va malakasini oshirish muhimdir. Bu quyidagilar orqali amalga oshiriladi:

- treninglar va seminarlar o'tkazish. Ishtirokchilar uchun maxsus treninglar va seminarlar tashkil etiladi;

- ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalarni amaliyotga tatbiq etish. Ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash orqali yangi texnologiyalar va usullarni joriy etish.

Bunda iqtisodiy mexanizmlar sirasiga quyidagilarni kiritdik:

2 Rasm tadqiqotlar asosida muallif tomonidan tuzilgan

1. Klaster uchun muhim bo‘lgan investitsiyalarni jalb qilish dolzarb hisoblanadi.

Klasterning muvaffaqiyati uchun zarur investitsiyalarni jalb qilish muhimdir. Bu quyidagilar orqali amalga oshiriladi:

- davlat va xususiy sektor investitsiyalari tomonidan jalb qilinadigan investitsiyalar. Davlat va xususiy sektor investitsiyalarini jalb qilish orqali klasterning moliyaviy barqarorligini ta’minlash;

- ishlab chiqarishga grantlar va subsidiyalarning kiritilishi. Klaster ishtirokchilari uchun davlat va xalqaro tashkilotlar tomonidan taqdim etiladigan grantlar va subsidiyalarni jalb qilish;

- moliyaviy institutlar bilan hamkorlikni ta’minlash. Banklar va boshqa moliyaviy institutlar bilan hamkorlikni yo‘lga qo‘yish.

2. Klaster iqtisodiy samaradorligini oshirishda resurslardan samarali foydalanish juda muhim hisoblanadi.

Klasterning samarali ishlashi uchun resurslardan oqilona foydalanish muhimdir. Bu quyidagilar orqali amalga oshiriladi:

- tarmoqni va tizimni texnologik modernizatsiyalash. Yangi texnologiyalar va usullarni joriy etish orqali ishlab chiqarish samaradorligini oshirish;

- tizimda resurslarni samarali taqsimlash. Klaster ishtirokchilari o‘rtasida resurslarni adolatli va samarali taqsimlash;

- klasterning qo‘shma infratuzilmaviy loyihalari. Klaster ishtirokchilari uchun umumiy infratuzilma loyihalarini amalga oshirish, masalan, irrigatsiya tizimlarini modernizatsiya qilish.

3. Samaradorlikni ta’minlashda marketing va savdo muhim hisoblanadi.

Klasterning mahsulotlarini bozorga chiqarish va sotish jarayonlarini optimallashtirish muhimdir. Bu quyidagilar orqali amalga oshiriladi:

- Ishlab chiqariladigan mahsulotlar borasida bozor tadqiqotlari olib borish kerak. Mahsulotlarga bo‘lgan talab va bozor tendensiyalarini o‘rganish;

- Klaster uchun muhim marketing strategiyalarini ishlab chiqish. Mahsulotlarni targ‘ib qilish va sotish uchun marketing strategiyalarini ishlab chiqish;

- Muhim eksport imkoniyatlarini tadqiq qilish. Klaster mahsulotlarini xalqaro bozorga chiqarish uchun eksport imkoniyatlarini o‘rganish va amalga oshirish.

4. Har qanday ishlab chiqarish jarayonida mavjud risklarni boshqarish jarayonlarini ham esdan chiqarmaslik kerak.

Klaster faoliyatida turli xil risklarni boshqarish muhimdir. Bu quyidagilar orqali amalga oshiriladi:

- imkoniyatlarni aniqlash uchun risklarni tahlil qilish kerak. Potensial risklarni aniqlash va tahlil qilish;

- tahdidlarni yumshatish, xavflar oqibatlarini yumshatish uchun sug‘urta mexanizmlaridan foydalanish muhim. Klaster ishtirokchilarini sug‘urtalash orqali moliyaviy xavflarni kamaytirish;

- kutilmagan holatlar uchun doimiy favqulodda vaziyatlar rejasini ishlab chiqish kerak. Favqulodda vaziyatlarga tayyorlik rejalarini ishlab chiqish va amalga oshirish.

Bog‘dorchilikda klasterlarni barpo etish yuzasidan tadqiqotlar davomida Samarqand viloyatining Oqdaryo, Jomboy, Bulung‘ur, Tayloq, Samarqand, Urgut, Payariq tumanlarida bog‘dorchilik sohasiga aloqador qishloq xo‘jalik ishlab chiqaruvchilari (fermer, dehqon va tomorqa xo‘jaliklari)dan so‘rovnomalar o‘tkazdik. So‘rovnomada 342 ta respondent qatnashishdi va ular 23 ta sababni ko‘rsatishdi (1-ilova). Ularga bog‘dorchilikda klaster tizimini barpo etilishi zaruriyatiga sabablar so‘rab olindi va olingan sabablarni respondentlardan 5 ta darajaga bo‘lib berishlari so‘raldi. Natijada respondentlar tomonidan berilgan javoblar bir tizimga keltirildi (5-rasm).

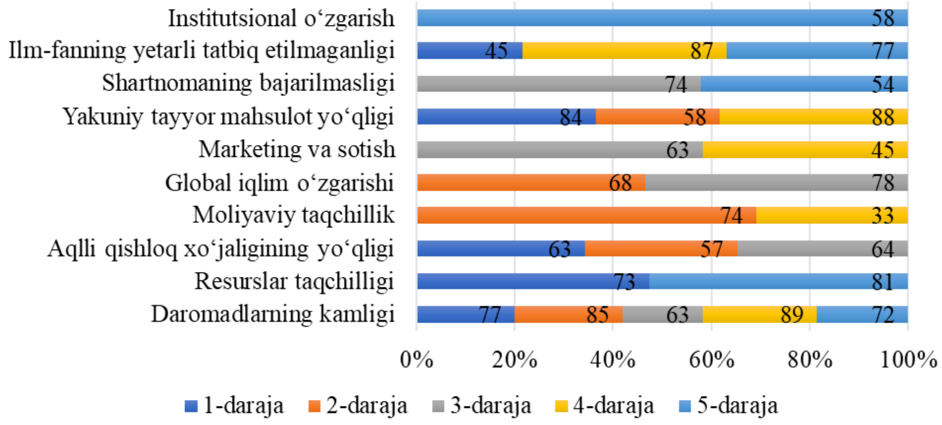

5-rasm. Samarqand viloyatida respondentlar fikrlari asosida bog‘dorchilik klaster tizimini barpo etilishiga sabablar[3]

3 *Rasm so‘rovnoma asosida muallif tomonidan tayyorlangan

5-rasm ma'lumotlaridan koʻrinib turibdiki, Samarqand viloyatida bogʻdorchilikda klaster joriy etish borasidagi soʻrovnomada koʻrsatilgan sabablar ichidan 10 tasini 5 darajada boʻlib chiqildi. Natijada "Daromadlarning kamligi" – ya'ni bogʻdorchilikda oldindan doimiy daromadlarning kamligini 1-darajali sabab qilib – 77, 2-darajali qilib – 85, 3-darajali qilib – 63, 4-darajali qilib – 89, 5-darajali qilib 72 respondentlar koʻrsatishgan. Bunda keltirilgan bu javobni 5 ta darajaga ham boʻlib koʻrsatishgan. "Aqlli qishloq xoʻjaligining yoʻqligi", "Yakuniy tayyor mahsulot yoʻqligi" va "Ilm-fanning yetarli tatbiq etilmaganligi" javoblarini ham respondentlar tomonidan 3 darajada koʻrsatishgan. 1-darajali sabab sifatida eng koʻp respondentlar – 84 kishi "Yakuniy tayyor mahsulot yoʻqligi" javobini berishdi. 2-darajali sabab qilib, 74 respondent "Moliyaviy taqchillik" sababini koʻrsatishgan. 3-darajali sabab qilib, 74 respondent tomonidan "Shartnomaning bajarilmasligi" sababini koʻrsatishgan. 4-darajali sabab sifatida 87 respondent tomonidan "Ilm-fanning yetarli tatbiq etilmaganligi" javobi tanlangan. 5-darajali sabab sifatida eng 81 respondent tomonidan "Resurslarning taqchilligi" javobi tanlangan. 1 ta "Institutsional oʻzgarish" sababini faqat 5-darajada 58 respondent tomonidan koʻrsatishgan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqoridagi sabablardan ham koʻrinib turibdiki, Samarqand viloyatida respondentlar fikrlari asosida bogʻdorchilik klaster tizimini barpo etilishiga sabablar koʻp va respondentlar ham klaster tizimi joriy etilishini istashmoqda.

Bogʻdorchilik klasterlarini barpo qilishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari klasterning barqaror va muvaffaqiyatli ishlashini ta'minlash uchun zarurdir. Tashkiliy mexanizmlar klasterning boshqaruv tuzilmasi, hamkorlik va koordinatsiya, ta'lim va malaka oshirish kabi jihatlarni oʻz ichiga olsa, iqtisodiy mexanizmlar investitsiyalarni jalb qilish, resurslardan samarali foydalanish, marketing va savdo, risklarni boshqarish kabi jihatlarni oʻz ichiga oladi.

Ushbu mexanizmlarni samarali amalga oshirish orqali bogʻdorchilik klasterlari innovatsiyalarni targʻib qilish, raqobatbardoshlikni oshirish, yangi bozorlar va eksport imkoniyatlarini yaratish imkoniyatlariga ega boʻladi.

Foydalanilgan adabiyotlar roʻyxati

1. Енгил саноат корхоналари ракобатбардошлигини маркетинг стратегиялари асосида ошириш. Авторы. Ш.Д. Ҳайдарова. ... "Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар" илмий электрон журнали. 2017, №1. 2 б.
2. M. Porter Clusters and the New Economics of Competition. Harvard Business Review. Available at: http:// hbr.org/ product/clusters-and-the-new-economics-ofcompetition/an EKONOMIKA I FINANSЫ 2019, 12(132).
3. Глотко А.В. Инновационно-кластерная развития АПК. Материалы межрегион. научно-практ. конф. с междунар. участием "Проблемы и перспективы государственно-правового, экономического и социального развития субъектов.
4. Kundius V.A. Bogʻdorchilikning hududiy klasterini shakllantirish: monografiya/V.A. Kundius, N.M. Oskorbin, A.V. Glotko. – Barnaul, 2008. – 369 b.
5. [28,81]. Bogdanova E.A. Agrosanoat kompleksida boshqaruvning yaxlit shakllarining evolyutsiyasi: klaster tizimlarining shakllanishi: dis.sharh. iqtisodiyot Fanlar / E.A. Bogdanov. – Burgut, 2007. – S. 78-120.
6. Murtazayev O., Axrorov F. Qishloq xoʻjaligi iqtisodiyoti. – T.: ILM-ZIYO, 2017.
7. U.Z. Ergashov. Oziq-ovqat xavfsizligi: Milliy va global omillar 15-16-oktabr 2021-y. Samarqand. Qishloq xoʻjaligining bogʻdorchilik tarmoqlarini rivojlantirishda klaster usulining samaradorligi.

Internet manbalari

1. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 14-martdagi "Meva-sabzavotchilik sohasida qishloq xoʻjaligi kooperatsiyasini rivojlantirish chora-tadbirlari toʻgʻrisida"gi PQ-4239-son qarori. lex.uz›uz/docs/-4242004
2. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 23-oktabrdagi "Oʻzbekiston Respublikasi qishloq xoʻjaligini rivojlantirishning 2020 – 2030-yillarga moʻljallangan strategiyasini tasdiqlash toʻgʻrisida"gi PF-5853-son Farmoni. lex.uz›docs/-4567334
3. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 22-dekabrdagi "Oziq-ovqat va qishloq xoʻjaligi sohasida islohotlarni tadqiq qilish, strategik rejalashtirish hamda boshqarish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari toʻgʻrisida"gi PQ-58-sonli qarori. lex.uz›uz/docs/-7077556

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 8

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.